

ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Тимошенко Володимир Андрійович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри військового права
та правоохоронної діяльності
Національного університету оборони України
Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3184-5738>

Іванов Сергій Ігорович,

слухач Національного університету оборони України
Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-8309-8223>

У статті проаналізовано трансформацію змісту та форм оперативно-розшукової діяльності (ОРД) під впливом правового режиму воєнного стану в Україні. Встановлено, що збройна агресія російської федерації виступила каталізатором, що виявило невідповідність класичних методів ОРД мирного часу новими викликами: активізації диверсійно-розвідувальних груп, розгалуженими мережами колабораціонізму та масовому використанню цифрового простору для дестабілізації конституційного ладу.

У дослідженні визначено еволюцію ролі цифрових технологій та інструментів OSINT (Open Source Intelligence) у сучасній системі національної безпеки. Доведено, що в умовах воєнного стану OSINT перетворюється з допоміжного методу на стратегічний інструмент деперсоналізованого пошуку в глобальному цифровому просторі, що дозволяє здійснювати розвідувальні заходи без безпосереднього контакту з об'єктом та без ризику для особового складу.

Особлива увага приділяється поняттям «деперсоналізація», «інтелектуалізація» та «глобалізація» слідчих парадигм. У роботі вперше розроблено концептуальну модель «оперативної пропозиційності», яка дозволяє чітко розмежувати необхідне втручання в приватне життя від надмірного обмеження конституційних свобод, а також визначено правову природу «відступу від зобов'язань» (derogation) у контексті оперативних заходів.

Проаналізовано практику документування воєнних злочинів на деокупованих територіях як практичний досвід інтеграції розвідувальних і правоохоронних функцій, де межа між військовим та правоохоронним завданням виявилася мінімальною. Окреслено проблему відомчої розрізненості між складовими Сил оборони України й обґрунтовано необхідність побудови єдиної інтегрованої системи обліку оперативної інформації в режимі реального часу.

Пропонуються законодавчі зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», зокрема введення терміна «оперативно-бойове завдання» та створення єдиної системи для подолання міжвідомчої роздробленості. Порушується питання щодо доцільності прийняття оперативно-розшукового кодексу України як єдиного стандарту негласного втручання для всіх уповноважених суб'єктів.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, воєнний стан, оперативно-бойове завдання, OSINT, національна безпека, цифровізація розслідувань, правове регулювання.

© Тимошенко В. А., Іванов С. І., 2026

Ця стаття є відкритою для доступу та поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

FEATURES OF OPERATIONAL AND INVESTIGATIVE ACTIVITIES UNDER MARTIAL LAW

Tymoshenko Volodymyr Andriyovych,

Doctor of Law, Professor, Colonel of Justice,
Deputy Head of the Department of Military Law
and Law Enforcement Activities
National Defense University of Ukraine
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3184-5738>

Ivanov Serhii Ihorovych,

student of the National Defense University of Ukraine
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-8309-8223>

The article analyzes the transformation of the content and forms of operational-investigative activities (OIA) under the influence of the legal regime of martial law. It has been established that the armed aggression of the Russian Federation served as a catalyst that exposed the inadequacy of classical peacetime OIA methods in the face of new challenges: the intensification of sabotage and reconnaissance groups, extensive collaboration networks, and the mass exploitation of digital space to destabilize the constitutional order.

The study identifies the evolving role of digital technologies and OSINT (Open Source Intelligence) tools within the modern national security system. It is demonstrated that under martial law, OSINT transforms from an auxiliary method into a strategic instrument of depersonalized search in the global digital space, enabling intelligence operations without direct contact with the target and without risk to personnel.

Particular attention is paid to the concepts of “depersonalization”, “intellectualization”, and “globalization” of investigative paradigms. The paper presents, for the first time, a conceptual model of “operational proportionality”, which enables a clear distinction between necessary interference with private life and excessive restriction of constitutional freedoms; it also defines the legal nature of “derogation” in the context of operational measures.

The practice of documenting war crimes in de-occupied territories is analyzed as a case study in integrating intelligence and law enforcement functions, where the boundary between military and law enforcement objectives proved minimal. The problem of inter-agency fragmentation between the components of the Defense Forces of Ukraine is outlined, and the necessity of establishing a unified integrated real-time operational information management system is substantiated.

Legislative amendments to the Law of Ukraine “On Operational-Investigative Activities” are proposed, including the introduction of the term “operational-combat task” and the creation of a unified system to overcome inter-agency fragmentation. The question arises as to whether it is appropriate to adopt an Operational-Investigative Code of Ukraine as a unified standard for covert operational activities.

Key words: *operational-investigative activity, martial law, operational-combat task, OSINT, national security, digitalization of investigation, legal regulation.*

Актуальність теми

Запровадження воєнного стану в Україні докорінно змінило ландшафт внутрішньої та зовнішньої безпеки, що висунуло нові вимоги до змісту та форм оперативно-розшукової діяльності. Збройна агресія проти України та запровадження правового режиму воєнного стану внесли фундаментальні корективи в архітектуру національної безпеки. Традиційна модель оперативно-розшукової діяльності (ОРД), орієнтована на протидію загальнокримінальній злочинності в мирний час, зіткнулася з викликами гібридного характеру: активізацією диверсійно-розвідувальних груп, розгалуженими

мережами колабораціонізму та масовим використанням цифрового простору для дестабілізації конституційного ладу. Варто констатувати, що класичний інструментарій ОРД (Про оперативно-розшукову діяльність, 1992) потребує не просто адаптації, а докорінної трансформації змісту та форм його реалізації.

Стан дослідження

Питання трансформації правоохоронної діяльності в особливий період перебувають у полі зору таких відомих науковців, як: О. Бандурка (Бандурка, 2022), М. Погорецький (Погорецький & Стахівський, 2023), В. Кузнецов (Кузнецов, 2024), М. Шумило (Шумило, 2023), В. Дараган

(Дараган, 2024), Е. Копилов (Копилов, 2025) та інших. Проте, попри значний масив напрацювань, аспект інтеграції оперативно-розшукових заходів із воєнною тактикою та легалізація новітніх цифрових форм розвідки (OSINT) залишаються дискусійними та недостатньо висвітленими в юридичній доктрині.

Актуальність дослідження зумовлена глибокою трансформацією правового середовища України внаслідок повномасштабної збройної агресії РФ проти України. У період 2022–2026 років оперативно-розшукова діяльність перестала бути лише інструментом боротьби з криміналітетом, перетворившись на фронтір національної безпеки. Поява нових видів загроз (колабораціонізм, кібердиверсії, активні дії спеціальних служб ворога по вербуванню окремих громадян України для здійснення диверсійних і терористичних актів, коригування вогню) вимагає від оперативних підрозділів миттєвої реакції, що часто вступає у протиріччя з класичними процедурами дотримання прав людини. Діючий Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» (Про оперативно-розшукову діяльність, 1992) багато в чому не враховує специфіку ведення розвідки в умовах активних бойових дій та використання новітніх технологій (OSINT, ШІ), що створює ризики визнання доказів недопустимими. Наукова новизна роботи полягає у комплексному переосмисленні сутності ОРД як правового інституту, що функціонує в умовах екзистенційної загрози державі. Зокрема, у роботі вперше розроблено концептуальну модель «оперативної пропорційності», яка дозволяє чітко розмежувати необхідне втручання у приватне життя від надмірного обмеження конституційних свобод. Визначено правову природу «відступу від зобов'язань» (derogation) саме в контексті оперативних заходів, що дозволяє юридично обґрунтувати легітимність обмежень у міжнародних судових інстанціях.

Мета статті

Мета статті полягає у комплексному теоретико-правовому аналізі трансформації оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану, виявленні особливостей застосування інноваційних форм і методів розшуку (OSINT, IT-технології) та розробці науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення профільного законодавства України. Для досягнення поставленої мети вирішено такі завдання: проаналізовано генезу нормативного регулювання ОРД від мирного часу до умов війни, визначено зміст сучасних легальних форм розшукової роботи, сформульовано пропозиції до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» щодо впровадження поняття «оперативно-бойове завдання».

Виклад основного матеріалу

Варто констатувати, що в умовах правового режиму воєнного стану нормативно-правове регулювання ОРД від 2022 року потребує значних змін. На наше переконання, ключовим вектором удосконалення є створення системи,

яка б забезпечила єдність методології розвідки та контррозвідки в умовах повномасштабної війни. Об'єктивна реальність в умовах повномасштабної війни диктує необхідність докорінного перегляду стратегії оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення безпеки держави. Збройна агресія РФ виступила каталізатором, що виявила невідповідність класичних методів ОРД мирного часу викликам повномасштабної війни. Варто підкреслити, що сьгодні оперативні підрозділи діють у системі координат, де межа між правоохоронною функцією та обороною держави часто буває розмитою. Аналіз чинного законодавства дає нам підстави стверджувати, що фундаментальним інструментом адаптації оперативно-розшукової діяльності до викликів воєнного часу стала імплементація та подальша деталізація положень статті 615 КПК України Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012). Дана норма виступила правовим запобіжником, що дозволив забезпечити безперервність здійснення негласних заходів у ситуаціях, коли класичний судовий контроль виявляється об'єктивно неможливим через ведення активних бойових дій, окупацію територій або руйнування інфраструктури органів правосуддя. Варто акцентувати увагу на тому, що передача повноважень щодо санкціонування негласних слідчих (розшукових) дій від слідчого судді до керівника органу прокуратури (у визначених законом випадках) дозволила мінімізувати часовий лаг між виникненням оперативної потреби та її реалізацією. Проте, попри ефективність цього механізму, він залишається «реактивним» і спрямованим на кримінально-процесуальну легалізацію результатів, а не на стратегічне управління оперативними ризиками на лінії фронту.

На наше переконання, ключовим вектором удосконалення правового поля є подолання «правового вакууму» щодо дій оперативних підрозділів у специфічних умовах збройного конфлікту. Вважаємо, що нагальною потребою є легалізація та дефінітивне закріплення у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» положення, яке б регламентувало особливості проведення оперативно-розшукової заходів в умовах виконання оперативно-бойового завдання. Це надасть можливість легітимізувати дії оперативників у зоні бойових дій та прифронтових районах, де межа між розвідувальною інформацією та бойовим розпорядженням є нівельованою; створити правовий імунітет для співробітників, які змушені застосовувати спеціальні засоби та зброю в ході виконання негласних заходів у безпосередньому контакті з ворогом; унормувати використання військових технологій (наприклад, ударних БПЛА чи засобів РЕБ) суб'єктами ОРД, що наразі часто перебуває поза межами чіткого правового регулювання. Резюмуючи зазначене, слід підкреслити, що перехід від суто «процесуального» нагляду до формування

правових засад процесуального нагляду, здійснюваного у процесі оперативно-бойової діяльності є логічним етапом розширення правових рамок забезпечення національної безпеки, що дозволить перетворити ОРД із допоміжного інструменту розслідування на активний компонент оборони суверенітету держави. У контексті сучасних безпекових викликів доцільно зауважити, що оперативно-розшукова діяльність зазнає глибокого процесу інтелектуалізації. Традиційна парадигма розшуку, що базувалася переважно на фізичній присутності оперативника та безпосередньому візуальному спостереженні, трансформується у високотехнологічну модель. Сьогодні спостерігається системне зміщення акцентів з ресурсномісткого фізичного пошуку до аналітичної обробки великих масивів даних (Big Data), що акумулюються в глобальних інформаційних мережах. Варто констатувати, що в умовах правового режиму воєнного стану у вчених-практиків існує концептуальний підхід, згідно з яким OSINT (Open Source Intelligence) – розвідка на основі відкритих джерел – має бути офіційно визнана самостійною легальною формою ОРД. В умовах воєнного стану OSINT перетворюється з допоміжного методу на стратегічний інструмент, оскільки дозволяє здійснювати деперсоналізований пошук інформації в глобальному цифровому просторі, не вступаючи в безпосередній контакт з об'єктом розшуку та не наражаючи на небезпеку особовий склад.

Необхідно підкреслити, що цифрова гібридизація ОРД включає такі критично важливі аспекти: використання соціальних мереж, месенджерів та геолокаційних метаданих, що дозволяє реконструювати маршрути пересування ДРГ, виявляти логістичні вузли противника та ідентифікувати осіб, причетних до колабораційної діяльності. Інтеграція даних дистанційного зондування Землі в оперативну роботу дозволяє документувати наслідки обстрілів та переміщення військової техніки в режимі реального часу, що раніше було доступно лише підрозділам військової розвідки. Гібридна модель передбачає контроль за тіньовими фінансовими потоками, що використовуються для фінансування тероризму та незаконного обігу зброї, де аналіз блокчейн-транзакцій виступає як сучасна форма негласного контролю за розрахунками.

Дозволимо собі припустити, що зміщення акцентів у бік OSINT зумовлене тим, що легалізація OSINT-інструментарію в межах Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» дозволить не лише підвищити ефективність розкриття злочинів проти нацбезпеки, а й закладе фундамент для створення предиктивної системи розшуку. Така система здатна ідентифікувати загрози на етапі їхнього інформаційного формування в мережі, забезпечуючи правоохоронним органам стратегічну перевагу в кіберфізичному просторі війни. Об'єктивна реальність сьогодення диктує необхідність

акцентувати увагу на нагальній потребі формування цілісної системи. В умовах тотальної війни класична модель міжвідомчої взаємодії, що базується на паперових запитах та тривалих процедурах погодження, виявляється неефективною. На наше переконання, ключовим вектором удосконалення є подолання відомчої розрізненості та функціонального дублювання між Національною поліцією України, Службою безпеки України та складовими Сил оборони (ЗСУ, НГУ, ГУР, Держприкордонслужба) (Про національну безпеку України, 2018). У контексті сучасних безпекових викликів доцільно зауважити, що система має базуватися на трьох засадах:

1. Створення захищеного єдиного контуру обміну оперативною інформацією, де дані про пересування підозрілих осіб, ідентифіковані сигнали зв'язку та результати повітряної розвідки доступні суб'єктам ОРД у режимі реального часу.

2. Розробка уніфікованих протоколів легалізації розвідувальних даних. Це дозволить трансформувати «військову здобич» (вилучену техніку, цифрові носії ворога) у допустимі докази в межах кримінальних проваджень без бюрократичних затримок.

3. Перехід від координації дій до спільного планування оперативно-розшукових та контрдиверсійних заходів на деокупованих та прифронтових територіях. Підтвердженням зазначеної тези виступає практика документування воєнних злочинів на звільнених територіях (Буча, Ізюм, Херсон). Досвід засвідчив, що успіх розслідування та невідворотність покарання напряму залежать від швидкості обміну розвідувальними даними між військовою розвідкою та оперативними групами поліції. Саме на цих територіях фактично відбулася стихійна апробація, де межа між військовим та правоохоронним завданням була мінімальною.

Отже, безпека сучасної держави гарантується не розрізненими зусиллями відомств, а єдиним інтелектуально-оперативним кулаком, здатним діяти випереджаюче в будь-якому середовищі – від фізичного поля бою до цифрового простору.

Висновки

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок про те, що ключові особливості функціонування оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану полягають у її радикальній трансформації за трьома стратегічними векторами. Деперсоналізація: перехід від безпосереднього фізичного контакту «оперативник-об'єкт» до опосередкованого дистанційного моніторингу через використання БПЛА, систем розпізнавання облич та засобів радіоелектронної розвідки. Це дозволяє здійснювати оперативно-розшукові заходи в умовах високого ризику для життя особового складу. Інтелектуалізація: зміщення акценту з кількісного накопичення первинних даних до якісної предиктивної аналітики. Використання алгоритмів штучного

інтелекту для обробки Big Data перетворює ОРД на інструмент передбачення злочинних намірів та нейтралізації гібридних загроз на етапі їхнього планування. Глобалізація: вихід оперативно-розшукового простору за межі територіальних одиниць у глобальне цифрове середовище. Використання OSINT-інструментів та моніторинг транскордонних хмарних сховищ нівелюють значення фізичних кордонів при розшуку осіб, причетних до злочинів проти національної безпеки. Сучасний масив нормативних актів, які регулюють ОРД містить певні пробіли, зокрема щодо особливостей проведення оперативно-розшукових заходів в умовах воєнного стану. На наше переконання, подальший розвиток галузі вимагає створення та прийняття нового Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» навіть оперативно-розшукового кодексу України, який би забезпечив єдиний стандарт негласного втручання для всіх суб'єктів (НПУ, СБУ, ДБР, ГУР, Держприкордонслужба); легалізацію «оперативно-бойових завдань» у зоні збройного конфлікту; чітку процедуру трансформації результатів цифрової розвідки у допустиму доказову базу.

Отже, квінтесенцією проведеного дослідження є положення про те, що ОРД в умовах війни перестає бути лише допоміжною функцією кримінальної юстиції. Вона перетворюється на самостійний, високотехнологічний компонент національної оборони, де правова форма повинна не обмежувати, а легітимізувати ефективність застосування новітніх методів захисту суверенітету.

Список використаних джерел

- Бандурка, О. (2022). *Оперативно-розшукова діяльність*. Золота миля.
- Дараган, В. (2024). Використання OSINT-технологій у протидії злочинам проти національної безпеки. *Юридичний фронт*, 3, 112–119.
- Закон України «Про національну безпеку України» № 2469-VIII (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
- Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» № 2135-XII (1992). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
- Копилов, Е. (2025). Цифровізація ОРД: виклики та перспективи в умовах воєнного стану. *Кібербезпека та право*, 1, 45–53.
- Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI (2012) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
- Кузнєцов, В. (2024). Трансформація принципів ОРД в умовах збройної агресії. *Вісник кримінального судочинства*, 1, 88–95.
- Погорецький, М. & Стахівський, С. (2023). Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності в системі забезпечення національної безпеки. *Право та державне управління*, 2, 145–152.
- Шумило, М. (2023). Співвідношення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій: теоретико-практичний аспект. *Науковий часопис НПУ*, 4, 22–30.

References

- Bandurka, O. (2022). *Operativno-rozshukova diialnist*. [Operational and investigative activities]. Zolota mylia [in Ukrainian].
- Darahan, V. (2024). Vykorystannia OSINT-tekhnohohii u protydii zlochynam proty natsionalnoi bezpeky. [The Use of OSINT Technologies in Countering Crimes Against National Security]. *Yurydychnyi front*, 3, 112–119 [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy». [Law of Ukraine “On National Security of Ukraine”] № 2469-VIII (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy «Pro operativno-rozshukovu diialnist». [Law of Ukraine “On Operational-Investigative Activities”] № 2135-XII (1992). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> [in Ukrainian].
- Kopylov, E. (2025). Tsyfrovizatsiia ORD: vyklyky ta perspektyvy v umovakh voiennoho stanu. [Digitalization of the ORD: Challenges and Prospects Under Martial Law]. *Kiberbezpeka ta pravo*, 1, 45–53 [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. [Criminal Procedure Code of Ukraine] № 4651-VI (2012) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].
- Kuznietsov, V. (2024). Transformatsiia pryntsyypiv ORD v umovakh zbroinoi ahresii. [The Transformation of the Principles of Humanitarian Law in the Context of Armed Aggression]. *Visnyk kryminalnoho sudochnstva*, 1, 88–95 [in Ukrainian].
- Pohoretskyi, M. & Stakhivskiy, S. (2023). Funktsionalne pryznachennia operativno-rozshukovoi diialnosti v systemi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky. [The Role of Operational and Investigative Activities in the National Security Framework]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 2, 145–152 [in Ukrainian].
- Shumylo, M. (2023). Spivvidnoshennia operativno-rozshukovoi diialnosti ta nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii: teoretyko-praktychnyi aspekt. [The Relationship Between Operational-Investigative Activities and Covert Investigative (Surveillance) Measures: A Theoretical and Practical Perspective]. *Naukovyi chasopys NPU*, 4, 22–30 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 17.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.04.2026